

Lasten Suometar.

— Lufemista Nuorisolle. —

N. 23.

Elokuussa

1857.

Kalevalan runot.

(Katsjo n:o 22.)

Waka wanha Wäinämöinen weistävä wenoista laittaa Sampsa Pellerwoisen laiwapuita hakemaan, joka turhaan kysyttelee haapaa sekä honkaa tähän tarpeesen, kunne viimeinki tammi tarjoaksen hänelle. Laati laulamalla sitä wenettä Wäinämöinen, waan uupui kolmea sanaa parraspuiden panemilla, kottien kohentimilla. Kun ei saa muualta, lähtee sanoja saamaan Tuonelasta; itse Tuonen tytärtin, joka hänen yli salmen saattelt, kieltää sinne tulemast, arwessen: äijä olewan sinne tulehia, ei paljo palannehia.

Tuonetar hywä emäntä tuopi tuopilla olutta kuni wierahalle ainakin ja kaski Wäinämöistä juomaan. Tämä kun katsoi tuoppiansa, niin sinä sammakot kuti siellä, madot laidoilla lateli. Eipä ollut millänfäkään tuosta, sanoi han waan, ei tullessa Tuonen tuoppia lakkimaan, waan sanoja, ongelmoita oppiaksensa. Emäntä wastaa Tuonen ei jakelewan mahtiansa ja uhkaa jo tjakki päiwäksi hänen sinne saaneen.

Uuwutti sitä unehen miehen, ja laittaa Tuonen pojan rautanuottaa joesta poikki wetämään, jott'ei muka päästä Wäinämöisen sieltä. Tämä kun heräsi unestansa jo kessi waaransa ja muuttelihe käärmeheksi, jona pääsi nuotasta läpi. Kotiin palattuansa waroitaa kenenkään sinne omin mielin lähtemästä ja kertoo, missä kowin surkeassa ja kaubittawaisessa tilassa pahat ihmiset siellä asuwat.

Kun ei saanut sanoja tuolta, jo lähtee Antero Wipusta pitkästä unestansa maan alla herättämään.

Astui päiwän helkytteli
Naiosten neulojen neniä,
Astui toisen torfutteli
Miesten miekan tutkamia,
Kolmannenki kofutteli
Uron tapparan teriä;

niin sai paikalle sille, jossa Wipusen piti ma'ata. Waan tähän oli jo kaswanut melkoinen metsä päälle, jonka raiwattua syöstää rautaisen korenon Wipusen suuhun, josta tämä heti herää unestansa ja puree tuskisnaan korentoa. Tuossa wanhan Wäinämöisen, suun ohella seisessänfä, wasen jalka luikahutti Wipusen leikaluille. Heti awasi tämä suunsa suuremmaksi ja nieli kolo miehen miekkoine päiwinenfä.

Jo luuli Wäinämöinen tuhonsa tulleshen, arweli, ajatteli, miten olla kuin elää tässä Hiiden hinkalossa, tämän kalman karstnassa. Oli weitsi wyöllä hänellä, niin sitä tiedolla teki wenosen, jolla soutelee suolesta suolehen sillä muka Wipusta waiwataksensa. Waan kun ei ollut tuosta tietäwinänsäkään toinen, jo loihen itse sepoksi Wäinämöinen.

Painoi paitansa pajaksi,
Hiat paian palkehiksi,
Turkkinsa tuhottimeksi,
Housut hormiksi rakenti,
Sukat hormin suulliseksi,
Polwensa alaisimeksi,
Wasaraksi kynnäspäänsä,

ja alkaa takoa taputella watsassa warawäkewän. Wipunen luulee jo, minkä kohtauksen lienee tullutki, watsaansa saaneen ja kokee sitä monilla lu'uilla, loihduilla, manauksilla ja pelottuksilla wapaaksi päästä; mutta Wäinämöinen uhkaa ei ennen lähtewänsä, kun saisi Wipuselta kaiwatut weneentekosanansa. No, kun ei muusta apua ollut, täytyi hänen laulaa tietonsa ilmi.

Lauloi synnyt syitä myöten,
Luottehet lomina myöten,
Kuinka luojansa luwalla,
Kaikkiallan waatimalla
Itsestänfä ilma syntyi,
Ilmasta wesi erosi,
Weestä manner maatelihe,
Manterelle kaswut kaikki.

Baljon muutamkin lauloi siinä nyt Wipunen monta yötä ja päivää pääkystysten — jos muuten lie päivästä selvää saatukaan, kun oli kuu sekä aurinko seisattunut kuulemaan näitä outoja lauluja. Kun oli kyllin saanut sanoja lähtee Wäinämöinen watsasta ylös, palaa wene-tehtailtensa ja päättää weneen valmistustyönsä.

Eikä aikaakaan kun jo lykkää wenoja wessille, ja lähtee Pohjolaan purjehtimaan, tuolta muka toista kertaa neittä koskassensa. Ismarisen sijar yhtyy rannalta nälemään häntä, puhuttelee ja saapi tiedon matkastansa, josta kohta rientää wessillensä ilmoittamaan Pohjolaan muinen ansaitun morsiamensa jo waarassa olewan. Ismarinen valmistaisse ja rientää hänki hewoisella rantaa myöten Pohjolaan. Ujoi päivän, ajoi toisen niin jo päivänä kolmantena yllättäwi Wäinämöisen ja huutaa hänelle rannalta:

„Di on wanha Wäinämöinen
Tehkämme sul a sowinto,
Jos on kiistoin siilonemme,
Kiistoin käyнемme koskissa,
Ei neittä wäellä wiesä,
Wastoin mieltä mieheliähän“.

Wäinämöinen myöntyi näihin ehtoihin ja lähdetään siitä sowingolla Pohjolaan.

Pohjolan emäntä nähdessänsä koskoi tulewan, neuwoo tyttäätä Wäinämöiselle menemään, jonka muka luuli laiwassa eloa, aartehtia tuowan. Waan tytär wastaa, ei ennenkään neittä eloihin myödyn ja lupaa mennä Ismariselle, joka oli Sampuen talonut ja muutentki oli nuorempi, kauniimpi muodoiltansa.

Saapi siitä tupahan Wäinämöinen ja pyytää neittä puoliossensa. Ennätipä tyttö kysyä häneltä, joko oli weistänyt weneen lehräwarren muruista, kuten oli luwannut. Wäinämöinen häpeesään ei wastannut tuohon juuri mitään, sanoihan waan jo hywänki laivan laati-neensa. Waan tyttö ei sanonut hänestä huoliwansa, arwellen:

En kiitä meristä miestä,
Kallon laskia-urosta,
Tuuli wie merellä mielen,
Uivot järkewi ahawa.

Jo ajaa Ismarinen pihalle ja saapi hänkin tyttäätä pyytämään. Tuopa Pohjolan emäntä, joka ei juuri suwainnut Ismarista wäwyssensä, lähettää hänen waarallissille anstotille. Enstiyössensä määrää hänelle kytää syisen pellon, jota waan Siisi ennen oli kytännyt.

Ismarinen pyytää Pohjan neideltä apua, ja tämä

neuwoo häntä kultaifella auralla peltoa kytämään, joten saikin tämä työ tehdyksi.

Toiseksi työksi pannaan hänelle, tuoda Manalan salosta Tuonen karhu, jota sata jo oli saanut suistamahan waan ei yhtälään talaihin tullut. Neiden neuwolla saapi tuonki Pohjolaan tuoduksi ja lähetetään nyt kolmanneksi hirweän suurta haukia Tuonelan joesta pyytämään, jonka ilman werkotta, nuotatta eli munta pyyhdytettä sieltä piti saamanja.

Neiden neuwosta takoo Ismarinen tulisen waaka-linun eli kokon, jonka kourat raudasta kuwasi, siwiksi sai wenehen wieret, ja lähtee sen selässä Tuonelan jo'elle lentämään. Sinne saatua, käypi itse jolea haroamaan ja panee kokon luokseusa wahtimaan. Eikä aikaakaan, kun jo tulewi Tuonen hauki ja tavoittaa seppoa sydäksensä.

Ei ollut hauki pienen pieni,
Eikä hauki suuren suuri,
Kieli kahta firwes-wartta,
Hampahat harawan warren,
Kita kolmen kosken werta,
Selkä seitsemän wenehen.

Tuon kun kelpi kokko, heti iski kytensä sen hartioihin ja alkoi kohotteleita ylös ilmahan. Waan hauki sukeltihe weteen joten täytyi hänen laskea se kytistänsä. Wasta ferralla kolmannella sai hän kalan wedestä ja lentää saaliinsa kanssa puuhun, jossa alkaa siitä mais-tella ja olisi syönyt koko kalan suuhunsa, ell'ei ennättänyt Ismarinen kieltämään, hänen kun piti muka wiedä kala Pohjolaan.

No, eihän se Pohjolan emäntä nyt enää woinut kieltää häneltä tyttäätänsä, jonka jo sihlaaki Ismariselle. Waan Wäinämöinen lähtee pahoilla mielin kottin ja kieltää kenenkään lähtemästä kilpakoskaksi toisen nuorempansa kanssa.

Kuwetaan siitä häitä walmistelemaan. Mitähän noihin pitoihin tuotettiin? Eipä ollut juuri mainittawaa: härkä saatiin Karjalasta, jonka

Hämehesiä häntä häilyi,
Pää keikkui Kemi-joella,
Sata syltä sarwet pitkät,
Puolta toista turpa paksu.

Koko Pohjolaan ei ollut tämän sonnin iskiätä. Saa-tiinpa Wirolannas Karjalasta teurastajaksi, waan härkä kun pääätä häilytti, mustat silmänsä mulisti, jo kawahti kuusehen ukko eikä sen ko'ommin uskaltanut lä-

hellekään lähteä. Tuosta nyt toista etsimään, kunnes nousi merestä mies musta.

Ei tuo ollut suurimpia,
Eikä aiwan pienimpiä,
Alle maljan maata mahtui
Alle seulan seisomahan
Se oli ukko rauta-koura,
Raudan karwa katsannosta,
Päässä paatinen kypärä,
Jaloissa kiviäset kengät,
Weitfi kultainen käessä,
Barfi wasken kirjainen.

Tämä pikkumies sai viimeinkin härän isketyksi.

Olutta pannaan, ruokia valmistetaan ja kun oli kaikki varusteltuna pantiin kutsut kulkemahan, airut waltamaan, jotka käskettiin kutsumaan kaikki Pohjan sekä Kalewan kansa, köyhät, rujat ja rammattin; Lemmin-käistä yffinään kiellettiin kutsumasta, hän kun oli kaifitse toratja, aiwan tarffa tappelia, josta peljättiin hänen näisäkän häissä häpeitä tekewän.

Tavallisilla juhlamenoilla wietettiin sitte häitä Pohjo-lasfa. Kun oli tyllin häitä juotu, valmistetaan morsianta lähtemään ja muistutetaan niin entisistä kuin tulewista päiwistänsä. Sitte opastetaan ja neuwotaan, kuinka hänen tulee mieheläsä esellä. Wanha kulkuaffa kertoo elämän-waiheensa tyttönä, mieheläsä ja mieheläsästä erottuansa.

Sulho neuwotaan, kuinka hänen tulee morsianta oletella ja kielletään pahasti pitelemästä. Wanha mieron ukko kertoo, mitenkä hän muinen sai naisensa mielistymään. Morsian muistelee wesi silmissä, että hänen nyt on armas syntymäkotinsa iäksi päiwäksi jättäminen, ja tekee jäähywäisiä kaikille. Ilmarinen koppaa morsiamen rekeensä, lähtee matkaan ja tulee kolmannen päiwän eh-toolla kottinsa. Sulho, morsian ja saattowäki vastaan otetaan Ilmarisen kodisfa. Joukko syötetään ja juotetaan ystäkyläisesti; Wäinämöinen laulaa ja fiittelee isäntää, emäntää, puhemiestä, kaasoa ja muuta hääkansaa, josta kaikki eriwät eriteitänsä kotihin. (Jatketaan.)

Istämukset.

Sikelian mainiolla saarella hallitsi ammon aifoja sitte Dionysos niminen kuningas, joka itsewaltaisuudestaan kowin oli alamaisiltansa wihattu, nämä kun tätä ennen oliwat omin neuwoin wapaudesfa eläneet. Tuostapa kokiwattin kaikella muotoa hänen waltansa kumota — ja un ei muusta apua ollut aikoimat murhata häntä.

Kerranfin oli eräs Moiros niminen nuorufainen puukko kädesfä pistäytynyt salaa linnaan kuningasta murhataksensa, kun kessittiin wartioilta ja wiettiin kahleisfa kuniakaan eteen tuomittawaksi. Kuningas kysyy: „mitä warten puukko kädesfä oli linnaan tullut?“

„Sinun murhaamalla Jfänmaata orjuudesta wapauttaakseni!“ wastasi nuorufainen rohkeasti toden mukaan, josta nyt kuningas tuomitsi hänen ristiin naulittawaksi.

„Balmis olen tyllä kuolemaan enkä henkeäni sinulta anelekaan“, sanoo nuorufainen tuohon, „waan annahan aikaa, kuninkaiseni, kolme wuorokautta waan, jotta naittaisn sisareni miehelle. On mulla ystäwä, joka hengellänsä takaa minun edestäni; jos määrättyyn aikaan en palanne, saat naulita hänen minun asemestani“.

Wähän mietittyänsä jo antaa kuningas hänelle tällä ehdolla luwan lähteä, waan uykaa, ellei hän määrättyyn aikaan näkyisi, saisi ystäwänsä omalla hengellä wastata hänen rikoksensa, itse jäisi rankaisematta.

Lähdetään siit ystäwän tykö, jolle nuorufainen heti tupaan tultua sanoo: „kuninkaan käskystä tulee minun ristin päällä hengellä wastata rikokseni. Antaa tofi kolme wuorokautta aikaa sisartani naittaakseni; rupee sinä fikfi ajaksi hänelle pantiksi, kunnes tuolta sisareni häistä takaisin joudan“.

Wähintäkään arwelematta syleili häntä ystäwänsä jäähywästiksi ja läksi wartiain kansfa linnaan wankeuteen. Waan nuorufainen suoriksen sisarensa tykö, laittaa kiireimmiten häät hänelle ja saapi jo kolmantena päiwänä aamulla ani warahin koti-tietä kulkemahan, waroen, ett'ei wiipyisi yli määrätyn ajan.

Silloin nousee julma rankkasade tiellä, josta jo'et, lähteet kaikki paisuwat tulwilleen ja hän saapi sauwa kädesfä joen rantaan juuri — kun äkkiä aaltojen woi-masta silta murskaantui palatiksi sinä silmäinsä edesfä ja wirtawa wesi oli nyt hänen yli mentäwänä.

Mitäs ollakaan; hädisfään juolsentelee pitfin rantaa nuorufainen etsien wenettä eli ruuhta jonkinlaista, millä yli wirran pääsisi, waan ei löydy yhtään, sinä kun ei ollut taloa, ei mökkiä näkywisfäkään. Wirta sillä aikaa paisuu paisumistaan yhä waan suuremmaksi ja onfin jo saanut melleäksi mereksi.

Muusta kun ei apua ollut, jo lankesti polwillensa sihen nuorufainen ja alkaa Jumalata rukoulla: „Di Herr! estä wirta raiwoamasta. Jo on päiwä puolesfa ja jos ennen laslua kaupuntiin en jouda, menettää ystäwä henkensä minun tähden“.

Mutta yhä waan fihtyy rajumaksi wirta hänen siinä wiipyessä, kunnes tuskisnaan viimeinkin rohkasi mieltensä nuorukainen ja syökfihe wirtaan kokeaksensa nimalla sen toiseen rantaan pyrkii — ja Jumalan käsi suojeli häntä.

Toiseen rantaan saatuaan jo rientää minkä ennättää kaupuntia päin, kun metsästä äkkiä roswojoukko karkasi hänen päällensä ja esti edelleen menemästä.

„Elkää Jumalan tahi pidättäkö minua!“ huusi hän hämmästyksissään, „minulla ei ole muuta kuin köyhä henkeni ja se pitää kunnikaalle antamani. Armahdakaan toki ystäväni tähden!“ ja samassa ryösti eräättä mieheltä nuijan, jolla lyödä kolahutti kolme roswoa kuoljaksi, josta toiset läksivät pakoon.

Rientää sitä edelleen taasen, niin jo alkaa taiwas se'estyä ja auringon helle pääsee päättänsä paahutamaan, josta niin tuli wari hänelle astuesnaan, että janohon oli nääntymässä. Astuu toki vielä matkaa palaisen toiwossa löytävänsä lähteen jostakusta; waan ei tahdo jalat enää kannatella ja ratki rauenneena täytyi hänen heittäitä tien wiereen lepäämään. Hädisissään huokaa siinä taas: „Di Jumalani! senkö wuoksi minun pelastit wirtan wallasta ja roswojen käsistä, että tähän janoon nääntymisiin ja armas ystävä sillä aikaa henkensä menettäisi!“

Waan kuule! mikä tuolla takanaansa porisee? on kuin wirtawa wesi ikään. Kotwasen kuunneltua jo kompeloipi nuorukainen sinnepäin ja löytää iloksensa lähteen täältä, jonka kirkkahalla wedellä nyt wirtistää tulista ruumistansa ja saapi uudelleen taiwalta kulkemaan.

Ja päivä pilkistää jo puiden lehdistä kwatien pitkiä warjokuwia nurmelle, kun sattuu hänelle miestä kaksi tiellä vastaan, joista siwumennesä kuulee toisen sanowan toiselle: „jo nyt warmaankin häntä rtsinpuuhun nostawat“.

Sätä joudutti nuorukaisen askeleet ja jo pisti siemiinsä kaupunnin, iltaruskon säteistä kullan-wälkkywät tornit ja katot, kun tulee oma palweliansa hänelle vastaan ja sanoo: „käänny jo takaisin ja säilytä oma henkesi, sillä et nyt enää pelasta ystäwätäsi, joka juuri on fuolemaisillansa. Tunni tunnilta odotteli hän lujalla uskolla sinun tuloasi, eikä woinut tätä hänen toivoansa yllin kunnikaan pilkka-puheetkaan häiritellä“.

„Jos en joutanekaan ajoissa häntä pelastamaan“, wastasi nuorukainen, „niin saakoon fuolema minullekin. Sitä elköön kerskatko kuningas, ystäwän ystäwänsä pet-

täneen. Tappakoon kumpasetkin meidät, waan uskokoon rakkautta ja ystäwyyttä maasaa wieläkin löytywän“.

Jo laskeiske päivä — kun viimeinkin saapi kaupunnin portille nuorukainen, josta näkee hirsiyuun torilla pystyissä ja kansaa paljon ympärillä siinä. Jo alkawat metää ystäwätä ylös puuhun, kun nuorukainen wäen woimin tungeiske läpi kansan ja huutaa hirttäjälle: „Minut birtä, minä olen se, jota hän talasi“.

Ja kummastuksella kuuli kansa tämän; waan kun ystäwykset ilo-huudolla lensiwät toisensa syliin ja kauwan syleiliwät toinen toista riemu-hyhyneleitä wuodatellen, niin ei ollut sitä miestä eli naista koko joukossa, kenen silmähän ei herahtanut wesi tätä nähdessä. Itse kunnikaallekin, tiedon tästä saatuaan, heltyi kowa sydämensä ja hän käski tuomaan ystäwykset tykönsä.

Kotwan aikaa heitä kummastuksella katsottuaan, puhui hän lauhkealla äänellä: „Teille on onnistunut woittaa sydämeni puoleenne. Jo hawaitsen nyt, ett'ei uskollisuus olekaan paljas tyhjä sananen waan. Niin suoskaa minunki ruweta kolmanneksi mieheksi ystäwyksliittoonne“.

Kyllä tunnen toisen mielen.

Inkeristä.

Kyllä tunnen toisen mielen
Urwaan lapsen armottoman.
Armoton ajattelemi:
Kun tulisi mun emoni,
Koputtaisi kantajani.
Ei tule minun emont,
Ei mun waaru waaliani,
Ei mun kaala kantajani,
Kule ei illan kuutamalla,
Kaala ei aamun lastehilla,
Tule ei aamu-tuskihini,
Minun ilta-ikäwihin.
Tulewat emoiset muiden,
Waaruu muiden waaliaiset,
Kaalaa muiden kantajaiset
Kanojansa katsomahan.

Toimitti: S—la.

Helsingissä

Suomalaisen Kirjallisuuden-Seuran Kirjapainossa.

Painoluvan antanut: G. F. Aminoff.